

מסורת הש"ס

(א) [לקמן לב: וע"ש פירש"י, (ב) [ע"י תוספות זכורות לא: ד"ה א"כ], (ג) [לקמן ה: ל: פז: כחבות (כב.), (ד) [צ"ק טו. חבות מא.], (ה) [ל' אחר ד"ה בית], (ו) [וע"ע תוספות צ"ק נד: ד"ה צימין], (ז) [וע"י תוספות זכורות לא: ד"ה א"כ].

תורה אור השלם

1. מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה
לָכֶם בְּגֵר כְּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי
אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ויקרא כד כב
2. לא תַעֲשֶׂה עֹל
בְּמִשְׁפַּט לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל
וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל
בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ:
ויקרא יט טו

מוסף רש"י

משפט אחד יהיה לכם.
 ויפון זלשקמן דמיוני
 נשוא ודרכת וחקתו
 (דברים) על אדן לדני
 ממוט (בחות קבב)
 אלא מענה טעו. זי
 לדני ממוט, אל ישמרו.
 ידללה ו צבת אל
 לנשו ולחקור סו ווחא
 למלמלא ולו חו טעו
 כל שכן
 נועל דמיוני לנפס
 זי"ב טעין (סס)
 פלא ויוקא. שמי
 חסר שור ס (חבות)
 ממוט. זי
 שמלנו וזי קס, וספא
 סדל על מוסר (קמ דלו)
 וסלס על י עמו
 (חבות סס)

שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ממונות כנפשות וכוין דכתיב דרישה וחקירה דדיני נפשות דכתיב (דברים יג) ודרשת וחקרת הוא הדין שישמענו מלהלוות שמה יכפור והעדים יטעו ולא תהא עדותן ממונות ויפסק. והכא נמי שמה לא ימנא

שנאמר ימשפט אחד אמר דיני ממונות לא כדי שלא תעוול דדיני מעתה טעו לא ישלם דלת בפני לוויין אי ממונות בשלשה הדר בשלשה מומחין ועוד לי אלא אמר רבא חגיגא רב אחא בר מדאורייתא חד נמי תשפוט עמיחד אלא אטו בתלתא מי לא אפשר דלית בהו ח טעו לא ישלמו כ"ש מאי איכא בין רבא איקא איכא בינייהו שדנו דיניהן דין אלא לרבא לית ליה דשם דרב איקא אית ליה וכו': נוק היינו חבי למיתנא חצי נוק תני נמי היינו חבלות תנא הניחא למאן דאמר ^{הא} למאן דאמר פלגא נמי למימר אלא אידי דקא כפל ותשלומי אר

דינין וזכרה את הדיין ויחייב את הזכאי: דגמיר: ששמע מחכמים ומדאיין הלכות דין מלוה: עשו לא ישלמו: דהא ברשות נחמי אפי' מדאורייתא: כל שכן דנפיש יושבי קרנא: ללא איכפת גבר למיגמר: ה' לרבא: דאמר מדאורייתא תלתא בעינן לית ליה דשמואל דאמר דיניהן דין: בית דין הוף: שעברו על תקנת מחכמים: היינו נוקי חבלות: מאי קרי נוק ומאי קרי חבלות הוה נוק אחד ממושה בדברים של חבלות הוה [ב"ק פג:] ולייתי חבלות וילא בעי נוק: חלי נוק נמי היינו חבלות: דשור תס שחבל אינו משלם אלא חלי נוק וכיון דתנא חבלות אף חלי נוק במשמע: חבלות ממונא הוה דאפחתיא לדמי': חלי נוק קנסא הוה דסתם שוורים אינם נוגחים ולא היה לבעלים לשמרו כל זמן שלא הועד וילא בעי לשלומי מידי אלא קנסא הוה דקנסיה רחמנא כדי שירצה בצשמירת שוורים: פלגא נוקא ממונא: בפרק ארבעה אבות (ב"ק דף טו.) פליגי בה דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו בעי לשלומי דהוה ליה למיטעריה ורחמנא הוה דתם עליה: שאינו

תאמר מאי קשיא הא לא מחייב לשלם אל"כ נטל ותנן ביד דאלמר ב
ונתן: **ועוד** שלשה שלשה למה ה' איכא דוכתי דייק הכי ואיכא
דקקצבר אין עירוב פרשות תביז כלן וקשה דאל"כ בלדק תשפוט למה
דפית בהו חד דגמיר. דמאן דלא גמיר פסול לדינא כדמוכח בזה ב
דפסול לדיינים ומשני בערכאות דסוריא ופירש שם בקוטרם שהם
גריסא שהם קרובים או פסולים אל לאו הכי לא מצי פסיל היינו דוור
בזה כלן פריך מכח דאין חיישם ליושבי קהותו הוה לן למימר כ
דגמיר ומשני כ"ש דנפיש לכן ישלמו כדי שילמנו דיני ממונות שלא
כבשמואל אע"ג דרבא פליג עליה משום דרב נחמן קאי כותיה לק
לקיים את השטר ומת אחד מהן ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל
להו בקיום וזהו אין הלכה כמותם דאפילו רב נחמן דקאי כשמואל ד
ר"צ דף מ. ושם) וכן הא דאלמר בזה בורר (לקמן דף ג. ושם) גבי אודיתא
בעלמא סבירא להו באודיתא וכתבו בהודאה בפני שנים בלא קנין וב
שלה כותבין אפילו לא קנו מיור וכתמפרש התם דקבע דוכתא ו
דלא איכא חשול (ב"ק דף פ. ושם) דגובין אותם בצבל או צעי מומה
כר"ע דקאמר (ג. א.) אף תם שחבל בצלם משלם כמותו ג"ש מומה
(שם דף פז:) דהא דגובין בצבל מוקי שור בשור היינו דווקא מוקי שן

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

ג. פרק ראשון סנהדרין

שנאמר משפט אחד וגו'. ואם תאמר ת"ל דעיקר דרישה וחקירה בעדים זוממין כתיב בפסכת שופטים דייני ממונות ובדיני נפשות וי"ל דמכל מקום לא הוה מזכירין דרישה וחקירה בשאר דיני ממונות אלא דווקא בעדים זוממין אי לאו דכתיב משפט אחד: **וְשֵׁנִי רַחֲשׁוּ רֵאשִׁית**

היה לכם ומה טעם
בעיני דרישה וחקירה
בפני לוויין⁶ אלא
כל שכן אתה נועל
כי תרתי קתני דיני
גזילות וחבלות
שלושה שלשה למה
תני קתני משום דרבי
ה דרב איקא אמר
נשר שנאמר² בצדק
משום יושבי קרנות
היו יושבי קרנות אי
דגמיר אלא מעתה
נפיש יושבי קרנות
דרב אחא בריה דרב
אמר שמואל³ שנים
ונקראו בית דין חצוף
אל לרב אחא בריה
שמואל: נזק וחצי נזק
משום דקא בעי
מי נזק שלם חצי נזק
ממונא וקתני קנסא
לגא ניוקא קנסא אלא
א ממונא מאי איכא
בעי למיתא תשלומי
יה וחמשה דממונ
שאני

והוא נשאל (סד דף ג.) דתקע ליה לחצירה וכן בנמה מקומות ויש
לומר בכלל הנהו אפשר שדחקו זה את זה ע"י תפסין או דלמיר
אקבעיה לרינא בדרך ישראל כדליתא בסוף פרק קמא דביק (דף
טו.) וי"מ דוקא גזילות שעל ידי חצלות כנו דמינאו כי תרי ומחו
אהדדי עד שתוקף אחד וגחל את חצירו דכי האי גוונא לא שכיח
ולא עבדינא שילוחטייהו וא"ת והאיך היו דניי דיי גזילות וצאיהו
בשם (ב"מ דף סא:) הילך היו דניי רביהם הא לאמרין ריש הגחל
נקמן (דף ז:) הגזילות ומלוי ברביעית שהחזירו אין מקבלין מהם וי"ל
דהא לאמרין דימי רבי נשנית משנה זו ומפרש רבינו תם דווקא
דימיין ולא לפניו ולאחריו משום עובדא דהתם ולהכי לא פריך התם
מכנה משניות אלא מבריייתות שגמאן רבי לרבי יוחאי: **א"ל** מעתה
שפיעו **א"ל** ישאלו. פירש בקונטרס כיון דברשות קא עבדי הו שאלו
מומחה כמומחה לשון כ"ש שאלה נועל כו' אין מתנישז דלא ה"ל למימר
כ"ש אלא ה"ל למימר א"כ אתה כו' אלא משמע מלשון כ"ש דמכח
נעילת דלת הוה פריך וא"כ כיון דחייבת נעילת דלת הוה לן למימר
טעו לא ישלמו דאי מחייב להו ללשל לא יתירו להתמטע דנין ואם
ד דיני ממונות (לקמן דף ג.) ויש לומר דפריך למאן דמחייב בלא נטל
כתי דלא דייק: **ומדאורייתא** חד גמי בשר. פירש בקונטרס
לכך נראה דאפי' למאן דאית ליה עירוב פרישיות קאמר: **א"ל** אפשר
ד (לקמן דף ג.) דמאן הו פוסל דיניו של זה ופריך בנמרא כל כמיניה
שבי קרנות ואע"ג דפליגי רבנן ואמרין אימתי בזמן שמביא עליהם
בערכאות שנתמנו להיות דיינים: **כ"ש** נבישי יושבי קרנות.
לא יתמנו כיון שלא יתרחקו הנהו דגמריי וואי צי אפשר ליתא חד
ועו פן ישמירו לשלם: **לר"ב** לית דיה דשמואל. בזה"ל פוסק
(דף ה.) והא דלמר בפרק ב' דכתובות (דף כב. וס) גבי ג' שיטבו
יירא להו דמשמע דאין הלכה כשמואל ה"פ כשמואל בעלמא סבירא
ס שדנו דיינים דין מודה דקיום שטרות בג' כדלמר בחוקת הצבים
ילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו התם נמי ה"פ כשמואל
אין הלכה כמותו כדלמר התם בפני שנים וקנו מידו כותצין וצפני
דין ומומני ליה: **א"ל** היינו חבירות. לאו דשור שהיו שור קאמר
אלא בשור שהיו קא' והא דקאמר מלשון דקצווי למיתני ח"י דלא
נראה לאריי בכל ענין דף בשור דשוק שור דהא מסיק בנחול
גל דמועדין מתחלתא אבל מוקי קרן לאמרין התם דאין מועד בצבל:

אין

עין משפט
נר מצוה

בג א מיי פ"ב מהלכות
זקי ממון הלכה ז
ופ"ה מהל' סנהדרין הל' ט
סמג עשין קז לו טוש"ע
ח"מ סימן א עקיף א:

רבינו חננאל

שנאמר משפט אחד יהיה
היה ומה בענין אמר דיני
למנונות כל בענין דרישה
וחקיקה כדי שלא תעול
דלת בענין לויין. כלומר
התבחינו למנוחין
ומנעו מהחזיק אחד את
האחר כי אומר אם יכפור
אמר יסיר אנה אמצע
מומחין שדיני ורועיני
שמשפט טוב לך של
להלוות. ומצא נמנע
למלוות. ואקשי עליה
הא כי תדאק
בבמתנין למה לא למיתנא
די בניי ממונות וא'
גבולות וחבלות ור' ו'
מסרת דהכי קתני
בבמתנין מה הן קני
ממונות גולות וחבלות
ופוקי רבא לעולם תרתי
קתני כלומר כי דיני
ממונות כי חזקת הודאות
לחזקת הדין דיני
(ממונות) גיבולות שלשה
מומחין בעיני. ואמאי
באשר רבנן האידאני
בהודאות הודאות אפי'
והישות משום דרבי
תינא. ר' אחא ברבי דרב
אמר מדרשיתא
אפילו חד כשר שנאמר
בכצק תשפוט עמית'.
ומשום חשבוני מדינות
שאין בהם מומחין התקינו
אמר אר' דמי. וקו"ל (6)
תבוא דר' דמי. וקו"ל (6)
כרוב אתא בריה דרבי אקא
מדרשיתא ור' ו' ור' ו'
מומחה וקובלה עלייהו
דיין דיני ממונות כדבעינן
למימר לקמן.

(א) מוצא צק' יד רמ"ה.